

כתרי תורה

לק"י. פרשת אלה תולדת יצחק ה'תשפ"ג ב'של"ד. גליון קל"א
הגות והלכה בפרשת השבוע במשנת רבותינו גאוני תימן זיע"א

אין לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה • הערות והארות יתקבלו בברכה בטלפון 0504139964 או במייל avish964@gmail.com

כתר מלכות רבנו
רבי חזקיהו ב"ר דוד מלאכי זלה"ה
רב שכונת 'משכנות' רמת השרון - ב' כסלו תשל"ט
רבי דוד ב"ר ישראל צאורי זלה"ה
מדייני שרעב ורב שכונת מרמרוק - ג' כסלו תש"ג
רבי משה ב"ר יוסף פנחס זלה"ה
ראש כולל קהילות יעקב, ראה"ע - ג' כסלו תשע"ו
רבי אהרן ב"ר אפרים קפרי זלה"ה
רב מושב עזריאל - ה' כסלו תשנ"ו
הרב שאול ב"ר דוד אחרק זלה"ה
רב בית דגן ונס ציונה - ה' כסלו תשע"ג
רבי שלום ב"ר סלימאן קאפא זלה"ה
מחכמי רוצא - ח' כסלו תרל"ט
רבי סעדיה ב"ר משה שאול (שובר) זלה"ה
מור"צ בשכונת משכנות ירושלים - ח' כסלו ת"ש
רבי יוסף ב"ר עמרם לוי זלה"ה
רב מושב פדוים - ח' כסלו תשכ"ט

לע"ג מרן הגאון רבי שמריהו יוסף חיים מן הגאון רבי יעקב ישראל קנבסוקי זלה"ה • זקני רבי יעקב ב"ר חיים שרעבי זצ"ל - ג' כסלו תשמ"ב. וכלתו מרת יהודית ב"ר יוסף שרעבי ע"ה - ח' כסלו תשפ"ב • דודי הרב אברהם ב"ר דוד בריהו זצ"ל, הרב אלעזר שזרי זצ"ל בן ויכלט"א רבי אברהם, הרב זכריה ב"ר יוסף גחסי זצ"ל, הרב ישראל ב"ר יהודה זצ"ל, מרת אסתר ב"ר חייא גרשי ע"ה ומרת יהודית ב"ר יוסף שרעבי ע"ה • ולכות הרבנים הגאונים הרב שמעון רפאל ב"ר דוד שליט"א, הרב שלמה יוסף ב"ר יוסף שליט"א, ואחיו הרב אהרן ב"ר יוסף שליט"א, הרב יוסף ב"ר יעקב שליט"א • הרב רפאל אריה בן חייא שליט"א, הרב ששון בן מרדכי שליט"א, הרב גבריאל בן שלום שליט"א, ומיכל ב"ר שני תח"י לרפ"ש במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ולהצלת והצלחת אחינו בני ישראל, התחננים בצרה ובשביה באוקראינה ובארצות הברית, המב"ה יוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה, ויחבנו לגאולה השלימה בקרוב, אכ"ר. ... בסיעתא דשמיא, בשעה טובה ומחצלת, זכינו כעת להוציא לאור את 'קובץ גליונות כתרי תורה שנת התשפ"ב', הכוללים תיקונים, הוספות ומפתחות מפורטים, ניתן להשיג במערכת ...

כתר ההלכה

הגאון הרב נתנאל עומסי שליט"א - מרבני בית ההוראה 'פעולת צדיק' לעילוי נשמת אביו רבי יחיא ב"ר יצחק עומסי זלה"ה - נבל"ע כ"א אלול התש"פ

מנהגנו בבציעת הפת בשבת

א[נחנו] נחלקו הראשונים בבציעת הלחם משנה בשבת, האם בוצעים משניהם או מאחת מהם. ויסוד מחלוקתם במה שאמרו בגמרא (ברכות טז:) דרב כהנא נקיט תרתי ובצע חדא ורב זירא בצע בשבת 'אכולא שירותא'. ונחלקו, האם בא רב זירא לומר שצריך לבצוע על שתי הלחם וחולק על רב כהנא שם שבצע על אחת (רב האי גאון הובא בב"י ס' רע"ד, רשב"א שם). או שאינו חולק, רק הוסיף על דבריו שיש לבצוע חתיכה גדולה ולכו"ע יש לבצוע על אחת (רש"י שם, רמב"ם ברכות פ"ז ה"ד) וכן נפסק בשו"ע (סי' רע"ד ס"א).

ועל איזה מהן לבצוע, לא נתפרש בגמרא האם מהעליונה או מהתחתונה. ויש שכתבו לבצוע מן העליונה כדי שלא יהא מעביר על המצוות (ב"ח שם), אמנם כתב הב"י שראה גדולים הבוצעים מן התחתונה וכן נכון לעשות ע"פ הקבלה. ובדרכי משה שם הוסיף שזו דווקא בלילה, אך ביום יש לבצוע מן העליונה (ומה שלא חששו למעביר על המצוות בבציעת התחתונה, נ"ל כי אף שיש מצוה לאכול פת בסעודה, מ"מ אין הפת עצמה חפצא של מצוה. בנוסף, הלא אין כאן שיהיו במה שבוצע מן התחתונה). ומנהג בני אשכנז לבצוע בלילה מן התחתונה וביום מן העליונה (רמ"א שם) והספרדים יש מהם נוהגים כמרחן השו"ע לבצוע הן בלילה והן ביום מן התחתונה (ילקוט יוסף שבת א' סי' רע"ד ס"ד) ויש שבוצעים מן העליונה (כה"ח שם סק"ב). וחכמי תימן העלו בשתיקה את פסק מרחן השו"ע והרמ"א לבצוע בלילה מן התחתונה וביום מן העליונה ולא הזכירו כיצד היה המנהג. ולמעשה אף שיתכן שלא נהגו כן אצלנו ולא הקפידו בזה (וכפי ששמעתי גם ממרחן שליט"א), מ"מ כיון שכן כתבו הפוסקים והעולם רבותינו חכמי תימן, יש לנהוג כדבריהם וכמו שכתב מרחן הגר"י רצאבי שליט"א (שע"ה סי' נ"ט סעי' כ"ב).

מכירת זיכוי בתוך החנות

ב[מעשה באדם שהחזיר לחנות בגד שקנה שם, וקיבל זיכוי. לאחר מכן עמד שם וחיפש קונה שיסכים לקנות את הזיכוי, אך בעל החנות דרש ממנו לצאת. ובא הלה בשאלה האם אכן יש איסור למכור זיכוי (או תלושים) בתוך החנות. תשובה: הנה מה שיש לדון בזה הוא דין יורד לאומנותו של חברו וכי דין 'עני המהפך' בחררה ובא אחר ונטלה ממנו נקרא רשע' יתכן שאינו שייך בזה מכמה טעמים וכמבואר בשו"ע ח"מ סי' רל"ז ס"א. וגם כי יורד לאומנותו של חברו חמור יותר שיכול לעכב עליו, משא"כ 'עני המהפך' שרק מכריזים עליו שעשה מעשה רשע]. ובדין זה מובא במ"ב (כ"ב כא:) שדייג שנתן מזונות לדג כדי לצודו, צריכים שאר הדייגים להרחיק מצודתם משם. והטעם, כיון שהדייג הראשון בטוח הוא שיצודנו, הרי זה כמי שבא לידו ונמצא חברו מזיקו (רש"י שם ד"ה שאני). כמו כן הובא דין נוסף בב"י (ח"מ סי' קנ"ו בשם תש' הרשב"א ח"ו סי' רנ"ט) על חייט שהיה עושה מלאכה אצל גוי, ובא חייט אחר ורוצה לעשות מלאכה עם הגוי יותר בזול, ופסק שב"ד מוחין בידו שזה דומה לדין הדגים שבסמור. ומכאן יש ללמוד לנידון שבשאלה, דכיון שהמוכר הראשון בטוח בקניה של הנכנסים בחנותו לקנות, אסור על השני לרדת לאומנותו (בית אפרים ח"מ סי' כ"ג, חת"ס ח"מ סי' ע"ט). וכן הורה לאסור מרחן הגר"י רצאבי שליט"א [הערה: דברים אלו נכתבו רק לעורר על מקרה זה המסוים, ויתכן שיש בזה פרטים נוספים המשנים את הענין, ובכל מקרה המתעורר למעשה יש לשאול שוב].

האם נשים מברכות ברכות ק"ש

ג[נחלקו פוסקי זמננו, האם נשים מותרות לברך ברכות ק"ש, שהרי הן פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, וברכות ק"ש זמנם קבוע עד ארבע שעות. והנה אותם ברכות השבח שיש להם זמן קבוע מפני המציאות כגון ברכת האילנות, ברכת החמה, ברכת המפיל, ברכים ורעמים, פשוט ומוסכם שהן חייבות בהם כאיש (חזו"ע פסח ח"ב עמ' ח', ועיין ברכת ה' ח"ד עמ' כ"ח), כי אין זה נקרא הזמן גרמא אלא המציאות גרמא. וכל הנידון הוא על ברכות ק"ש שחכמים קבעו להם זמן מסוים לאמירתם, יש מתירים לנשים לברכם אף שפטורות מברכות אלו, מכיון שבברכות אלו אין נוסח 'וציוונו' הרי הם ברכות השבח (אור לציון ח"ב עמ' נ"ה). ויש אף שחידשו שלכן הן חייבות בברכות אלו, ע"פ מה שכתב הרמב"ם (ברכות פ"א ה"א) שהברכות שתקנו חכמים 'דרך שבח והודייה להקב"ה כמו ברכות התפילה' ונשים הלא חייבות בתפילה (מהר"ח כסאר בשו"ת החיים והשלום עמ' ל"א). מאידך י"א, כי כיון שנשים פטורות מק"ש וברכותיה, אסור להן לברך ברכות ק"ש אף שאין בנוסח הברכה 'וציוונו' (ביב"א ח"א סי' כ"ח או ב'). וראייתם מדברי הרא"ש בקידושין (פ"א סי' מ"ט) שכתב שם בתירוץ הראשון על סומא שפטור ממצוות שאסור לו לברך ברכת אשר גאלנו בהגדה, אף שאין שם נוסח 'וציוונו'. אלא שיש לדחות זאת, שהרי הרא"ש לא כתב זאת בהחלט יעו"ש (שו"ת עול"י ח"א סי' קס"ו). ועוד, שבתירוץ השני שם כתב שכיון שאין בנוסח הברכה 'וציוונו', יכול הסומא לברך, וקי"ל בדברי הרא"ש שהעיקר כתירוץ שני (בי"ס ש"פ). ואף שכלל בדינו בדברי התוס' שתירוצו ראשון עיקר כמבואר בשו"ת מהר"ק שורש ע"ב, ברא"ש אין הכלל כן).

ולמעשה דעת מרחן הגר"י רצאבי שליט"א (שע"ה ח"א סי' י"א סעי' י"ח), דעיקר הטעם שאין הנשים רשאות לברך על מצוות עשה, הוא מפני הנוסח 'וציוונו', אך בברכות ק"ש שאין נוסח כזה, אף להסוברים שברכות ק"ש הן ברכות המצוות (רמב"ם שם ה"י), מותר לנשים לברך. וכ"ש לדין שברכות ק"ש זמנם כל היום וכדעת הרמב"ם (ק"ש פ"א ה"ג) ומהר"י"ן (בהגהותיו על השו"ע סי' נ"ח).

כתר של"א"ש

וירבו רעי גרר עם רעי יצחק לאמר לנו
המים ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו
עמו (כ"ז, כ')

איתא במדרש הגדול, מגיד הכתוב שאותו מקום מקולקל במים, וכן השנה שנת בצורת היתה, לפי שהוא שנת רעבון. ויצחק אבינו זורע ונטע וחופר בכל מקום ומצליח. ולמה, שהוא עושה רצון יוצרו לכך המקום משלים רצונו. עליו ועל כיוצא בו נאמר, רצון יראיו יעשה (תהלים קמ"ה, י"ט) וכיון שראו פלשתים כך, מיד נתקנו ועשו עמו מריבה וגולו בארות שחפר, ע"כ. וזכ"ה בתוספתא דסוטה (פ"י). גרסא זו הובאה בת"ש כאן אות נ"ו) כל זמן שיצחק קיים, היה ברכה בורע, ע"ש.

ויש לתמוה, אם ראו פלישתים שהוא מצליח כל כך, מדוע שילחוהו מאתם.

וראיתי למהר"ר שלום שבזי זלה"ה בחמדת ימים (לק' פס' כ"ב) שכתב, ולמה שילחוהו, שסבורין היו שאין גדולתו אלא מארצם. וכן איתא במדרש רבה (פס"ד, ז') ויאמר אבימלך ליצחק לך מעמנו כי עצמת ממנו, אמר לו כל אותן עצמות שעצמת, לא ממנו היה לך? לשעבר היה לך חדא קוקיא (פי' עדר) וכדון אית לך קוקיא סגין, ע"כ. ובדרך אחרת כתב בחזקוני, דהיו סבורים שארצו מבורכת בגלל שהיא נחלת אבותיו, ורק על ארצות פלישתים נגזרה הגזירה, ונתכוונו שילך יצחק וארצו תשאר בידם, ע"ש.

וסיים מהרש"ש בחמדת ימים, כיון שהלך, יבשו כל מעינות שבארצם, הוברר להם שאין הברכה אלא ברגלו שלצדיק, והלכו להחזירו דכתיב ואבימלך הלך אליו מגרר וכו' זה הוא שאמר הכתוב (לעיל כ"ב, י"ח) והתברכו בזרעך, ע"כ. וכן מפורש בתרגום יונתן (פס' כ"ז) וכד נפק יצחק מגרר, איתבשן ביריהון ואילניהון לא עבדו פירין. וארגישו דבגין דתריכו יתיה, הוה להון כל דא, ע"כ.

ולנו יש ללמוד מכאן יסוד גדול, לעיתים רואה אדם את חבריו מצליח, וסבור הוא כי הצלחת השני היא על חשבוננו והוא מפסיד ממנה, אך עליו לזכור, כי ברכת ה' היא תעשיר, ומידו הכל. ויה"ר שנזכה להיות יראי ה' עושי רצונו, והמקום ב"ה ישלים רצוננו, אכ"ר. שבת שלום.

אחזת מרעהו במשנת רבותינו

ואבימלך הלך אליו מגרר ואזוזת מרעהו ופיכל שר צבאו (כ"ו, כ"ז)
אחזת מרעהו, זהו שמו

א] נחלקו תנאי בבראשית רבה (פס"ד ט') מהו 'אחזת מרעהו'. ר' יהודה אמר אחזת מרעהו היה שמו. פי' אחזות, זה שם האיש. אבל 'מרעהו' אינו חלק משמו, אלא נקרא ע"ש שהיה ריעו של אבימלך. **וביאר בעץ יוסף**, כי הוא המשנה למלך, ע"ש. ונראה דטעמו, דאם לא כן במה נתייחד ריע' זה משאר רעי המלך. **אמנם במדרש אור האפילה** (לעיל כ"א, כ"ב) כתב דפיכל היה משנה לאבימלך. ולדבריו צ"ל דאף שהיו לו רעים רבים, 'אחזת' היה רעו הקרוב ביותר. וכ"כ הרד"ק שר גדול לאבימלך, היה שמו אחזת'.

והוסיף בעץ יוסף, דאע"פ שהיה צריך לכתוב 'רעהו', המ"ם הנוספת היא מאותית האמנתיו, וכמו שמצינו אצל שמשון (שופטים י"ד, כ'), ותהי אשת שמשון למרעהו (ויע' לקמן אות ג' דעת רשב"ם).

וכן תרגם רס"ג בתפסיר 'אחזת נדימה'. ומדלא תרגם מילת 'אחזות' מבואר דסבירא ליה שזהו שם האיש. **וינדימה**, היינו איש סודו. (כ"כ הרמ"ם צוקר). ויל"ע מדוע שינה ממה שמתרגם בכל מקום, רעהו 'צאחבה'.

וכ"כ בכוננו מוה"ר עמרם קורח זלה"ה בנוה שלום. ומצאתי שכ"כ רס"ג **בהדיא בפירושו לבראשית** (מהדו' ר"מ צוקר) 'אחזת הוא שם, כמו פיכל'. **וכן הזכיר רס"ג בפירושו למשלי** (כ"ח, י"ג) אבימלך ואחזת ופיכל.

ושוב מצאתי בסדר ההושענות ליום שלישי שבסדר רס"ג, **אנא זכור בן הוכן לעקידה לימים שלשה**, כרית ברית עם מלך ומרעהו ושר צבאו שלשה, ע"כ. ומדמנה רס"ג שלשה אנשים, שמע מינה אחזת מרעהו איש אחד הוא. **וכ"כ שם מהרי"ץ בעץ חיים** (ח"ב סח, א) אבימלך ופיכל שר צבאו ואחזר מרעהו, כך שמו (רד"א).

אחזת מרעהו, זהו כת מאוהביו

ב] דעה שניה בבראשית רבה שם, ר' נחמיה אמר, סיעת מרחמוהי. **וכן תרגם אונקלוס** 'וסיעת מרחמוהי'. **וביאר בעץ יוסף** דהיינו כת מאוהביו. **ובמדרש אור האפילה כתב** שהם 'שרי המלוכה'.

ולדעה זו, ביאור תיבת 'אחזת', הוא מלשון קביצה ואגודה שנאחזין יחד. **כ"כ רש"י**. ותיבת 'מרעהו' היא מלשון רעיו, ואע"פ שהיה צריך לכתוב 'מרעיו' לשון רבים, **כתב בעץ יוסף** דמצינו כן במשלי (י"ט, ז') מרעהו רחקו ממנו, שהוא לשון רבים.

אלא שעדיין יש לשאול דהיה ראוי לכתוב 'רעהו' ומהי תוספת המ"ם, **וכתב רש"י** דהמ"ם אינה מיסוד התיבה, ע"כ. ולפי"ז צריך לומר דמ"ם זו היא מ"ם השימוש (רא"ם וגור אריה). **וביאר הענין כך הוא**, כת אחת מאוהביו.

והוסיף רש"י דאע"פ שלפי זה היה ראוי לכתוב ואחזה מרעהו, כי התי"ו של אחזת אינו מיסוד התיבה שהיה ראוי לכתוב 'אחזה', אלא הוא תי"ו הסמיכות, וכאן אין תיבת אחזה סמוכה לתיבת רעהו, שהרי המ"ם מפרידה ביניהם שגם היא אינה מהתיבה עצמה, וכאילו נכתב ואחזה מן רעיו. וא"כ מהו 'אחזת' האמור כאן. **ותירץ דמצינו** בעין זה בתהלים (ס' י"ג) הבה לנו עזרת מצר, וכן בישעיה (נ"א, כ"א) ושכרת ולא מיין, דאף שהמ"ם אינה מיסוד התיבה אלא שימושית, מ"מ מתווספת תי"ו בסוף התיבה שלפניה.

גרסת ספרי תימן בתרגום וביאורה

ג] והביא רש"י דעה שניה שהמ"ם הוא מיסוד התיבה, כמו שלשים מרעים של שמשון (שופטים י"ד, י"א). וממילא פירוש הכתוב כך הוא, 'כת אוהביו'. **ודחה רש"י פירוש זה**, דאי אפשר לפרש כן, שאין זה דרך ארץ לדבר כך על המלכות שיצא לדרך עם סיעת אוהביו, כביכול אלו בלבד הם אוהביו, ויש לו רק סיעה אחת של אוהבים.

ד] אמנם גירסת ספרי תימן בתרגום אונקלוס 'וסיעת רחמוהי', **כ"כ מהרי" קורח זלה"ה בעל מרפא לשון**, והוסיף שעכשיו הגיהו 'מרחמוהי' ע"פ רש"י ז"ל, ולא מחכמה ביטלו גירסת הראשונים נוחי נפש. **וכ"ה גרסת היאר**. **וכתב עוד המרפ"ל** דנראה שכך היה התרגום לפני רשב"ם שכתב, ואחזת מרעהו, כתרגום 'חבורת אוהביו'.

ומה שהקשה רש"י שאין זה דרך המלכות שיש לו רק סיעה אחת של אוהבים. **כתב המרפא לשון**, שלא היה אבימלך כאחד המלכים שבזמניו שכל אחד מושל על שליש העולם, אלא היה מלך עיר אחת או מחוז אחד,

כענין ל"א מלכים שהיו בארץ ישראל כשכבשה יהושע. וראיה לזה, כי אם היה כמלך קושטא וחבריו, וכי היה אומר ליצחק לך מעמנו כי 'עצמת ממנו מאוד', אלא ודאי שהיה ממנו מועט וכן אוהביו מתי מספר, עכת"ד.
ה] ביאר נוסף יש לומר, דלעולם לכל מלך יש אוהבים רבים ולא רק סיעה אחת קטנה, אבל אצל אבימלך היה המצב שונה, **וכמו שכתב מוה"ר משה עזראי מרי זלה"ה בישמח משה כאן**, דאנשי פלשתים מרדו באבימלך אחרי שראו כי ברכת ה' עם יצחק וכמ"ש בתרגום יונתן שאמרו ליצחק יוכדו נפקתא מן ארעא, יבישו בירין ואילנא לא עבדו פירין. ולכן הלך אבימלך לבדו, ומכל אוהביו ורעיו לא נשארו לו אלא פיכל שהיה נאמן לו מכל השרים ומתי מעט מרעיו.

יישוב גרסת רש"י והמדרש רבה

ו] וליישוב גרסת רש"י בתרגום כתב המרפ"ל, ובהיותי מחפש אחר הנוסחאות הקדמוניות מצאתי גם הגרסא הזאת 'מרחמוהי' כמו שכתב רש"י, אבל מ"ם ראשונה נקודה בשווא לא בצירי, ונמצא שהמ"ם הוא מיסוד התיבה ולא אות שימושית. וקרוב לדואי שזו הנוסחא נודמנה לרש"י ז"ל ורק הניקוד היה צירי תחת המ"ם בטעות. **ובזה יישוב גם מש"כ בבראשית רבה**, דצריך לנקד שם בשווא תחת המ"ם.

וואע"פ שאצל שמשון שלשים מרעים, נקוד בצירי תחת המ"ם. ושם ודאי זה מיסוד התיבה. **צריך לחלק** בין מרעיו לבין מרעים, דכיון שאינו אומר של מי היו רעים, אם נאמר שהמ"ם אינה מיסוד התיבה, יהיה הפירוש 'שלשים מן רעים' וזהו לשון קשה. ובעל כרחך דהמ"ם היא מיסוד התיבה ויהיה הפירוש 'שלשים חברים'.

מדוע לא תרגם כאן אונקלוס כמו כל רעהו שבתורה

ו] ואחר שדקדק במרפא לשון את נוסח התרגום, עמד לבאר טעמו. דהנה כאן תרגם ענין רעהו בלשון 'רחימוהי'. וכן אצל יהודה שירד לגזו צאנו עם רעהו העדולמי (לקמן ל"ה, י"ב) תרגם 'רחימוהי', ואילו אצל שמשון, תרגם יונתן 'תלתין חברין'. **וכן בשאר מקומות תרגם ענין 'רעהו' בשם חברא** (הקושיא השניה אינה מפורשת במרפ"ל, אבל מהמשך דבריו נראה שבא לתרץ גם אותה).

וכבר עמד בזה בנתינה לגר בפרשת משפטים (שמות כ"א, י"ד) עה"פ וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה שתרגם אונקלוס 'על חברה'. **וביאר כי 'חברא' ו'רחימא' ענינם אחד** בלשון ארמית, אלא דחבר, מורה על היותו שווה לו. ורחימא על היותו אוהב אע"פ שאינו שווה לו. ולכן כאן תרגם מרחמוהי אף שהוא בלתי שווה לו באמונה בא אחד, משא"כ בכל התורה שרעהו מתייחס לישראל אחר, תרגם חברא שהוא אוהב השווה לו באמונה בא אחד.

ותמה עליו במרפ"ל, דאם כן איך תרגם יונתן אצל שמשון לשון 'חברין' ואיך יהיו שמשון והפלשתים, הטמא והטהור יחדיו חברים, ע"כ. **ועוד יש להקשות**, דבשלמא יהודה ורעהו העדולמי לא היו שווים באמונתם. אבל אבימלך ורעיו, מנלן שלא היו שווים בעבודת אלילים שלהם. וא"כ שפיר היה לו לקרותם בלשון חברים. **ועוד קשה** מהפסוק שנצטוו בו ישראל לשאול כלים מן המצרים, וישאלו איש מאת רעהו (שמות י"א, ב'), שתרגם אונקלוס גבר מן חבריה, והלא אינם שווים באמונתם (וע"ש בנפש הגר).

ולכן ביאר במרפא לשון, כי יש חבר ויש חבר אוהב, וכמו שכתב הרמב"ם בפירוש המשנה (פ"א משנה ו') דג' מיני חברים יש, חבר התועלת כענין שני שותפים או המלך וחילותיו. חבר הנאה [הכולל חבר תענוג וחבר בטחון] וחבר מעלה יעו"ש. וא"כ אצל אבימלך ורעיו, זוהי חברות התועלת, שהוא מועיל להם להתפרנס ממנו [ומהמדינה. אבשר]. והם מועילים לו להחזיק בידו את המלכות. וכן אצל יהודה ורעהו העדולמי שהיה יהודה מתאכסן אצלו [ועוד דמשמע שם היו שותפים יחד, כלשון רש"י עה"פ ויט עד איש עדולמי (שם, א') נשתתף עימו. אבשר], ועוד היתה בין יהודה והעדולמי אהבת הבטחון שסמך עליו לקחת הערבון מיד האשה. נמצא שהיה ביניהם אהבה והתדבקות רצון, לכן תרגם באלו 'רחמוהי'.

אבל אצל שמשון ורעיו, אדרבה היו מתנצחים זה עם זה להונות זה את זה, לכן תרגם 'חברא'. כי 'חבר' יורה על השוואת שני גופים, כמו שאומרים אבן זו וחברתה, שאין ביניהם אהבה [וכע"ז ויתן איש בתרו לקראת רעהו (לעיל ט"ז, י') שתרגם אונקלוס, ויהב פלגיא פילג לקביל חבריה].

מדרכי רבותינו – מוהר"ר שלום ב"ר יחיאל סלימאן זלה"ה

על מסירות נפש מופלאה של רבינו מספר הר"י ספיר (אבן ספיר פרק מ"ה), בנדודיו הגיע לעיר רוד'א שם התגוררו כשבעים משפחות יהודיות, בשבת התארח אצל רבינו אותו וכנה 'איש יקר', תלמיד חכם וירא השם, אדם אחד הלך והלשין לקאדי המוסלמי כי מארי סאלם הכניס לביתו אורח זר, הקאדי שלח לקרוא לו בעצם יום השבת, אך מארי סאלם השיב לשליחים 'שבת היום' ולא גילה מאומה להר"י ספיר כדי לא להעציבו ביום השבת. ביום ראשון לפנות בוקר, יצא רבינו שלא היה אז איש צעיר אלא בגיל ס"ז לערך, עם הר"י ספיר אל העיר צנעא בטרם יכיר איש את רעהו, הוליכו בשדות בדרכים עקלקלות כדי שלא יתפסו בדרך, ובתוך מספר שעות הגיעו לשער העיר צנעא. משחזר לביתו נודע לקאדי, כי רבינו הבריא את האורח מביתו השליכו לכלא והשית עליו עונש ממון. בשנת התרל"ט, היתה מגיפת קדחת גדולה בצנעא שמתו בה בעיקר הוקנים ותשושי הכח, ורבים מתו באותה שנה, זיע"א